

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

61. An si quis narrat peccata alterius audita, & expresse asserit se nihil certo scire, sed tantum recensere quæ audivit, an peccet mortaliter, & teneatur ad aliquam restitutionem famæ illius? Ex p. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

1. Ratio est, quia pro omni actu pretio aestimabili potest accipi merces, sed actus meretricius, si consideretur, non ut turpis, & illicitus, sed ut naturalis, & delectationi hominum accommodatus, potest pretio aestimari. Ergo, &c.

2. Igitur materia, pro qua datur turpe lucrum, etsi sit res illicita, non est tamen res inuendibilis, & de actu fornicationis, etsi prohibitum sit sub mortali, ne fiat, non est tamen iustum, ut si committatur, gratis committatur, & per consequens, neque prohibitum, ut pro illa merces accipiatur. Et licet sit illicitum, dare, vel recipere pretium, ante fornicationem commissam, quia talis datio, vel acceptio includit consensum in fornicationem. Post peccatum vero commissum datio, & acceptio potest esse absque peccato, si nimiam detur, & accipiatur, non ex complacencia peccati, sed ratione obsequij, vel laboris alteri praestiti.

3. His tamen non obstantibus, non desunt DD. qui probabiliter contrariam sententiam docent, ut Durandus in 3. dist. 39. q. 4. Medina C. de rest. q. 20. Nauar. r. 17. n. 40. in fin. & ex neotericis Paulus Comitulus in resp. mor. lib. 3. q. 5. & Ioan. Valer. in differ. eni. vtriusque fori, vers. Promissio, differ. 8. ubi putat supradictos Doctores supponere falsum, nempe vsum corporis meretricis ad actum venereum esse in foro conscientiae vendibilem, ipsamque separari posse ab ipso peccato. Nam in ipso vtu corporis turpi consistit perfectio, & consummatio peccati, quomodo igitur potest separari in rei veritate, ab ipso peccato? Reuera enim meretrix petit mercedem, propter delectationem illam libidinofam, quam debet exhibere ad se accedenti, per vsum sui corporis, & propter eandem promittit vitmercedem, & sic propter peccatum. Ceteras rationes vide apud Valerum, & Nauar. ubi supra. Ex quibus apparet, utramque sententiam esse probabilem, licet prima sit probabilior. Vnde non erit neganda absolutio, si aliquis rem habuerit cum meretrice, si postea nollet solvere mercedem consuetam, etiam si eam dare promiserit.

4. Notandum est tamen cum Valero ubi supra. & Tolet. lib. 5. c. 21. n. 7. quod datio, & acceptio pro fornicario actu est mala, quia pro re turpi, & ob peccatum, sed non contra iustitiam, & ideo etiam secundum hanc posteriorem sententiam, meretrix non tenetur restituere. Idem dicendum est contra Lopez, foeminas accipientes munera a suis amatoribus, spes consequendi ab ipsis, quod praed concupiscunt, si non consentiant non esse obnoxias restitutioni, quia nullus est amator, qui non verecundaretur, & erubesceret, si praefata munera sibi remitterentur, verum enim ea donant, licet ob defectum finem, & supradicta, foeminae, non recipiunt ea sub pacto, siue tanquam pretium impudicitiae, sed tanquam incitamentum. Et ita docet Valerius ubi supra, verb. Restitutio, differ. 34 & Rebellus part. 1. lib. 3. q. 7. n. 6.

RESOL. LX.

Fuit sapius a diuersis Confessariis ad me delata ista questio. An gabella possit imponi rebus ad proprios vsus necessariis, nimirum carnibus, piscibus, sali, frumento, oleo, &c. & si penitens nollet restituere defraudationem in his gabellis, an sit deneganda illi absolutio? Ex p. 2. tract. 17. & Misc. 3. Ref. 28.

Sup. hoc p. 1. n. 1. MEmini tunc me respondisse, Molinam tom. 3. disp. 669. n. 2. Suarez de legibus, lib. 5. c. 15. n. 3. Valquez opusc. de rest. c. 6. §. 3. Aub. 1. Azorium part. 3. lib. 1. c. 21. qu. 1. Malder. in 2. 2. tr. 5. c. 6. dub. 6. Ioan. de la Cruz in direct. conf. p. 1. praecip. 7. art. 3. dub. 1. conel. 1. Turrian. in 2. 2. tom. 2. disp. 14. dub. 3. num. 2. & alios, affirmatiuam sententiam tenere, nam tales ga-

bella non sunt prohibita iure naturali, sed solummodo iuris civilis, sed ius civile potest consuetudine abrogari. Ergo, ubicumque talis consuetudo existeret, talis gabella non erit iniusta. Suarez vero probat impositionem huius gabellae non esse iniustam, quia prohibita, & respicit ad ius civile, neque quia mala. Ergo, &c. Hanc opinionem sequuti sunt Lessius lib. 2. c. 3. dub. 7. Reginaldus tom. 1. lib. 10. c. 25. n. 377. Molfesius in summo, tom. 1. tr. 1. c. 22. n. 96. non absolute, sed in his quatuor casibus. Primò, quando urget necessitas publica, & restitua gabella aliunde colligi non possunt, neque sufficienter succurrunt, quando haec gabella ex communi & libero consensu populi statuitur. Tertio, quando securitati praedictarum rerum denegatur, alia via consulti non potest. Quarto, quando consuetudo, qua hominum memoriam excedit, obtinuit, ut super huiusmodi rebus gabella imponatur.

2. Sed hanc sententiam non esse amplectendam defendunt non infusa classis Theologi. Hi sunt Caiet. ver. v. etigal. Zanardus in suo direct. part. 1. c. 12. in expositione septimi praecipii. Medina in part. 1. q. 96. art. 4. fol. mibi 513. Sotus de iust. lib. 3. q. 6. art. 7. Tolet. lib. 5. c. 73. n. 1. Angel. ver. Pedagogium, num. 3. Sotus de conf. lib. 3. c. 29. n. 9. Bertazzol. vol. 1. conf. 107. n. 4. Roland. vol. 3. conf. 42. n. 18. Becius conf. 96. n. 1. & 18. & alij. Probat hanc opinio. Quando non tenetur iusta forma gabellae, gabella est iniusta, sed in nostro casu seruatur iusta forma gabellae; Ergo est iniusta. Maior est certa, Minor probatur, quia in tali genere tributorum, pauperes plus grauantur, quam grauari debeant, postulat enim iusta forma tributorum, ut pauperes non magis onerentur, quam diuites. Sed in nostro casu non tenetur proportio geometrica inter diuites & pauperes. Ergo, &c. Hae sententia mihi videtur probabilis, licet etiam visa est Martino Bonacinae de contr. disp. 2. q. 5. punct. 1. n. 5. licet ego sequar contrariam probabilitatem. Quare dicendum videtur, non debere confessarium denegare abolutionem penitentis, qui nollet restituere talium gabellarum defraudationem.

RESOL. LXI.

An si quis narrat peccata alterius audire, & expresse asserit se nihil certo scire, sed tantum verum esse quod auditur, an peccet mortaliter, & teneatur ad aliquam restitutionem fama illius? Ex p. 4. tract. 4. & Misc. 1. Ref. 28.

§. 1. Hic casus sapissime accidit. Affirmatiuam sententiam docent Sotus de iust. lib. 3. qu. 6. art. 3. ad 4. Nauarrus c. 18. n. 10. Villalobos in summo tom. 2. tr. 1. dub. 36. n. 6. Tannerus ubi supra. Maldarius in 2. 2. tr. 7. c. 1. dub. 13. Syluius in 2. 2. D. Thomas, q. 63. art. 2. quaeitur 16. conel. 3. Turtianus in 2. 2. tom. 2. disp. 53. dub. 10. n. 8. & alij; quod si referunt peccata aliorum, eo ipso sunt causa, ut alij talia peccata nouerint, & per consequens sunt causa, ut fama alterius apud plures amittatur. Et hanc opinionem multi recentiores, ut Azor. part. 3. lib. 13. c. 6. Lessius lib. 2. c. 11. dub. 5. Layman in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tr. 3. part. 1. c. 3. n. 7. Io. de la Cruz in direct. pr. 8. q. 2. art. 2. dub. 3. conel. 4. & alij tenent, quando qui refert, sit vit tanta audientiaris, ut ei credatur, etiam si tantum audire referat, vel quando eo modo narret, ut aliquos ex leuitate quidem credituros putet, sed nulla perie data causa sufficiente.

2. His tamen non obstantibus, licet supradictae opiniones sint probabiles, & amplectendae, contrariam probabilem etiam esse pato cum Tannero in 2. 2. D. Thomas, disp. 4. 7. 8. dub. 7. n. 139. & illam docent Caietanus 2. 2. q. 33. art. 2. dub. 2. Sotus in 4. disp. 15. qu. 1.

COOPER
IN NO TOTI
TO VI VI
E III

Sup. hoc in Resol. & 88. not. praericta.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 7. Resol. 116. §. penult. p. 6. medium.

art. 1. Syluester ver. de ratiōe, qu. 4. except. 5. Armilla ver. refectio num 4. except. 7. Sa ver. informare; post Gabrielem, Adrianum, & alios. Dico igitur auditum crimen simpliciter sine noua assecuratione, vel confirmatione narrate, etiam si quis animaduertat aliquos ex audientibus temere credituros non esse peccatum mortale. Et ratio est, quia damnificatio famæ, in tali casu, non tam est dicentium, quam credentium. Et ita hanc sententiam nouissimè docet Faber de rest. in 4. sent. dist. 15. qu. 3. disp. 5. c. 1. n. 29. Nisi ergo, qui sic narrat, addat aliquam maiorem certitudinem quam sit, quæ ex communi relatione habetur, non tenetur ad restitutionem, etiam si sinistra opinio non tam generetur ex relatione, quam ex leuitate audientium vel infirmitate, aut malitia.

RESOL. LXII.

An qui falsum dicendo alterum infamauit, teneatur, si opus fuerit, iurare se falsum dixisse, si alia via commodiori fama restitui non possit?
Et an etiam si opus fuerit iuramento retractationem suam confirmare, & testes adhibere teneatur?
Et quid est dicendum, & faciendum si qui falsum dicendo alterum infamauit, sit Episcopus, Praeatus, Comes, &c. Ex p. 3. tr. 5. & Milc. 1. Ref. 29.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Caietanus, & Aragon. in 2. 2. D. Thomas, q. 62. art. 2. Sotus de iust. lib. 4. qu. 6. art. 3. Faulus in speculo conf. disp. 2. 1. q. 2. 1. Syluius in 2. 2. D. Thomas, q. 62. art. 2. queritur 2. 2. tr. 32. c. 10. n. 245. Turrianus in 2. 2. tom. 2. disp. 53. dub. 1. n. 9. Nauarrus c. 18. n. 45. Nauarra lib. 2. c. 4. n. 137. Salonijs de iust. tom. 1. q. 62. art. 2. contr. 13. Carbo de rest. q. 18. Villalobos in summa. 2. tr. 11. diff. 37. n. 2. & Tann. in 2. D. Th. disp. 4. q. 6. dub. 6. n. 141. vbi sic ait. Qui falsum dicendo alterum infamauit, tenetur (si alia via commodiori fama restitui non possit,) fateri falsitatem, & cum id scierit fecit, ac si opus sit iuramento retractationem suam confirmare. Ita ille, & ego.
2. Nota etiam, quod Molina tom. 1. disp. 41. Io. de la Cruz in direct. part. 1. pr. 77. art. 2. dub. 5. concl. 3. Sotus, Aragon, & Salonijs asserunt esse, etiam si opus fuerit, testes adhibendos.
3. Sed his non obstantibus Philippus Faber lector publicus in Academia Patavina de rest. in 4. sent. dist. 15. qu. 3. disp. 5. c. 1. n. 32. contrariam sententiam docet, & ita asserit. Ego puto solum sufficere ad restitutionem famæ in conscientia, quod diffamans se retractet serid coram illis, apud quos proximum diffamauit abfque iuramento, & multo magis abfque testibus & alijs sumptibus, ad faciendum, vt ij, qui ex causa detractio- nis malam opinionem conceperunt, illam deponant. Antiqui enim Doctores, vt Allenfis part. 2. q. 129. membr. 6. D. Thomas 2. 2. q. 82. art. 2. ad 2. Scotus hic, aperte nihil aliud requirunt. Nam D. Thomas loco citato declarando quomodo huiusmodi diffamator teneatur restituere, habet hæc verba. Alio modo falsum dicendo, & iniuste, & tunc tenetur restituere famam confitendo se falsum dixisse. Ita Faber, qui hoc etiam probat ex verbis Alexandri de Ales, & ex multis alijs rationibus, & responderet ad argumenta contraria. Non esse etiam testes adhibendos, docet vterque Nauarrus vbi supra cum Tannero.

4. Notandum est etiam, quod stando in prima opinione, excipiuntur viri magnæ auctoritatis, vt notant Doctores citati, & inter illos Syluius in 2. 2. q. 62. art. 2. queritur 10. in fine, & Villalob. in summa. to. 2. tr. 11. diff. 37. n. 3. sic asserens. [Hæc de entender esta doctrina regularmente, porque si el fuesse Obispo, Pre- Tom. VII.]

lado, & Conde, & otra persona de gran autoridad, no estara obligado con tan gran perdida de su honor a confessar que mento, y ansi estara obligado a restituir con el maior modo que pudiera, que sera como diremos luego del que restituia, quando dixo verdad.] Sic ille. Ideo queritur.

Itud quæ-
tum hic est
infra in Ref.
65.

RESOL. LXIII.

An qui occultum crimen sine causa iusta manifestauit vii, vel duobus viris prudentibus, quos sit non dulgaturus, peccet mortaliter, & teneatur ad aliquam restitutionem fama? Ex p. 3. tract. 5. Ref. 33.

§. 1. Hanc questionem alibi, sed breuiter tetigimus, nunc vero fusius illam explicabo. Affirmatiuam sententiam docet Turrianus in 2. 2. D. Thomas. tom. 2. disp. 53. dub. 8. vnum. 2. Sotus de iust. lib. 7. q. 10. art. 2. concl. 4. Molina de iust. tr. 4. disp. 29. n. 7. Lefsius lib. 1. dub. 1. num. 70. Banhez in 2. 2. q. 62. art. 2. Azorius 1. 2. lib. 5. c. 9. Fillicius 1. 2. tr. 4. c. 4. n. 91. Suarez Ref. 50. & in rez tom. 4. disp. 34. sect. 1. n. 2. Villalobos in summa. tom. 2. tr. 11. diff. 36. n. 8. Valentia tom. 3. disp. 5. q. 17. punct. 2. Malderus in 2. 2. tr. 7. c. 1. dub. 4. Layman in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tr. 3. par. 2. c. 3. n. 6. Ioan. de la Cruz vbi infra, & Salonijs in 2. 2. qu. 62. art. 2. qui asserunt hanc opinionem esse communem inter recentiores Thomistas. Et ratio videtur clara, quia si consideretur fama detrimentum iudicio prudentis, maius erit reuelare illud crimen vii graui virò, quam si decem infimis hominibus reueletur, & tamen hoc esset peccatum; quod explicatur ex eo, quod quilibet maius bonum purat virum aliquem grauem habere rectam opinionem de alicuius moribus, quam illud iudicium habeant homines plures abiecte conditionis. Secundo, iudicium temerarium, est ex suo genere peccatum mortale, vt patet, etiam si illud non producatur exterius, neque frater amittat bonum nomen apud alios, quam apud iudicantem; ergo nec detractio desinet esse mortalis, ex eo quod fratris existimatio tantum lædatur apud vnum. Terrio, prudens cui reuelas, & à te prudenter audit, poterit etiam alios similes prudentes inuenire, atque ita apud plures prudentes periculum infamæ subibit frater. Quarto, ex ista opinione sequitur aliquid oppositum communi doctrina DD. & Sanctorum, nempe auditorem detractiois, quando ipse solus detractorem audit, non debere detestari detractioem tanquam lethale peccatum, sed propter prudentiam suam, qua celaturus est, posse tolerare tanquam veniale.
2. His tamen non obstantibus, contrariam sententiam docet Caietanus in 2. 2. qu. 62. art. 2. Nauarr. de rest. lib. 2. c. 4. num. 334. Grassus lib. 2. c. 137. & alij. Et hanc sententiam probabilem esse docent multi ex DD. contrarijs, vt Tannerus in 2. 2. D. Thomas, disp. 4. qu. 8. dub. 7. n. 138. & Ioan. de la Cruz in direct. conscient. pr. 8. qu. 2. art. 2. dub. 3. concl. 1. & alij. Et ratio est, quia talis non lædit famam notabiliter, cum reuelet occultum delictum apud vnum, vel duos, qui non sunt alijs reuelaturi; ergo non peccat mortaliter, & sicuti non est fama vno dicente, ita nec erit infamia nisi pluribus dicatur. Et hæc sententia videtur mihi etiam probabilis, sicut etiam visa est Fillicio, qui suam sententiam vocat tantum probabiliorem.

Alibi in to.
1. tr. 7. Refol.
52. à lin. 3. &
in Ref. 53. §.
vlt. ad me-
diu, a vers.
si opinio il-
la, & in fine
Azorius 1. 2. lib. 5. c. 9. Fillicius 1. 2. tr. 4. c. 4. n. 91. Sua-
Ref. 50. & in
rez tom. 4. disp. 34. sect. 1. n. 2. Villalobos in summa. tom. 2. tr. 11. diff. 36. n. 8. Valentia tom. 3. disp. 5. q. 17. punct. 2. Malderus in 2. 2. tr. 7. c. 1. dub. 4. Layman in Theol. in Refol. 3. not. seq. ex doctrina eius §. 1.

RESOL. LXIV.

An infamator criminis occulti teneatur restituere famam tantum apud suos auditores, licet ipsi audierint crimen alijs

Q 3

Sup. hoc in
in Refol.
66. c. 1. in
§. septimo.